

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ประเทศของเรากำลังต้องการการพัฒนาทั้งในด้านการเมือง การเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่อย่างไรก็ตามการจัดกระบวนการศึกษาที่จะเอื้อให้สามารถพัฒนาประเทศ ให้บรรลุตามความมุ่งหมายดังกล่าวได้นั้น ผู้จัดกระบวนการศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงคุณภาพ และประสิทธิภาพของกระบวนการศึกษาที่จัดนั้นๆ ด้วย

โดยหลักการทั่วไปแล้ว ปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดกระบวนการศึกษามีคุณภาพ และประสิทธิภาพอย่างแท้จริงได้นั้น ขึ้นอยู่กับ “ครู” เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทในการให้ความรู้ อบรมบ่มนิสัย และเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี พร้อมทั้งจะเป็นทรัพยากร และกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ในอนาคตได้ต่อไป ดังที่ รัชนี ขวัญบุญจัน (2536) ได้กล่าวไว้ว่า “ครูเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย เพราะครูเป็นผู้มีหน้าที่ และทำงานเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับนักเรียนโดยตรง ครูมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนมีการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าปรัชญาการศึกษา หลักสูตรและประมวลการสอน จะเขียนไว้ละเอียดเพียงใดก็ตาม ถ้าครูผู้สอนขาดความรู้ความสามารถ ย่อมจะทำให้การศึกษาด้อยคุณภาพลงได้” ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งผู้หนึ่งในการที่จะพัฒนากำลังคน และพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป (บุญชนะ อัดถาวร, 2524)

กรมการฝึกหัดครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตครูที่มีคุณภาพ โดยกล่าวว่า การที่ครูจะสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู หรืออีกนัยหนึ่งคือ ครูต้องมีสมรรถภาพจึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ สมรรถภาพของครูจึงนับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่ง (โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู, 2523) ด้วยเหตุนี้กรมการฝึกหัดครูจึงมีเป้าหมายที่จะพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์

โดยทั่วไปการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ในการสอนวิชาต่างๆ ซึ่งจัดไว้ในหลักสูตรการศึกษานั้น นักเรียนต้องเรียนหลายวิชา ซึ่งแต่ละวิชาย่อมต้องการครูที่มีสมรรถภาพเฉพาะ ซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละวิชาที่สอน วิชาพลศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความแตกต่างจากวิชาอื่นๆ เนื่องจากวิชาพลศึกษาใช้กิจกรรมกีฬา และการออกกำลังกายเป็นสื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีสนามเป็นห้องเรียน และนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน การสอนพลศึกษาในโรงเรียนจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดและบริหารพลศึกษาในโรงเรียน ครูพลศึกษานับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการจัดโครงการพลศึกษาในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จ และนักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาพลศึกษามากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดดำเนินการของครูพลศึกษา ฉะนั้นในการสอนพลศึกษาจึงต้องการครูที่มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติ และบุคลิกลักษณะ ตลอดจนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน การสอนพลศึกษาในโรงเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาสำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจากครูพลศึกษา ปัญหาภาพพจน์ของครูพลศึกษา ซึ่งมีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็คือ ครูพลศึกษายังมีจุดบกพร่องหลายอย่าง เช่น จริยธรรมและความเป็นปู้ชนิยบุคคลของครูพลศึกษาเสื่อมถอย ประสิทธิภาพในการสอนของครูพลศึกษายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ทศนคติและศรัทธาต่อวิชาชีพยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมมนาเรื่อง การส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนในสถาบันผลิตครูพลศึกษา ได้ข้อสรุปว่า ครูพลศึกษาที่สำเร็จจากสถาบันผลิตครูพลศึกษา มักจะมีปัญหาในด้านต่างๆ คือ (วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ, 2526)

1. ด้านบุคลิภาพ เช่น แต่งกายไม่เรียบร้อย ไม่ถูกกาลเทศะ พูดจาไม่สุภาพ
2. ด้านหน้าที่การงาน เช่น ขาดความรับผิดชอบ ละทิ้งหน้าที่ ไม่ตรงต่อเวลา ไม่อุทิศเวลาให้งานเท่าที่ควร ขาดความรู้เกี่ยวกับระเบียบราชการและการเงิน ไม่เชื่อฟังผู้บังคับบัญชา
3. ด้านคุณธรรม มีความประพฤติไม่เรียบร้อย ชอบดื่มสุราเกินขอบเขต มีปัญหาด้านการเงิน
4. ด้านวิชาชีพ ขาดความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพ ไม่มีอุดมคติ และไม่ปฏิบัติตนตามอุดมคติของวิชาชีพพลศึกษาเท่าที่ควร ไม่พยายามปรับปรุงตนเอง ขาดการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ไม่เตรียมการสอน ขาดหลักการและวิธีประเมินผลการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ปัญหาที่พบทำให้เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพพลศึกษาเป็นอย่างมาก

ในระดับมัธยมศึกษาเป็นระดับการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนผลศึกษาอย่างจริงจัง โดยที่จัดอยู่ในหมวดพลาณามัย ในแต่ละโรงเรียนจะมีครูผลศึกษาสำหรับเป็นผู้ปฏิบัติการสอนวิชาผลศึกษาตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ครูผลศึกษาเหล่านั้นจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของครูผลศึกษาแต่ละคน

โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ ซึ่งประกอบไปด้วยเขตการศึกษา 2,3 และ 4 มีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 346 โรงเรียน มีครูผลศึกษา 1,351 คน ยังประสบปัญหาด้านการเรียนการสอนวิชาผลศึกษาอยู่มาก โดยเฉพาะในส่วนของครูผลศึกษา ดังจะเห็นได้จากรายงานการศึกษาวิจัยของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมผลศึกษา (2525) พบว่า การกระจายของครูผลศึกษา เมื่อแยกตามภูมิภาคแล้ว ในเขตการศึกษา 2 มีเพียง 4.3% เขตการศึกษา 3 เพียง 11.3% และเขตการศึกษา 4 เพียง 1.2% ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเขตการศึกษาอื่นแล้ว ยังด้อยกว่ามาก ในปีเดียวกัน กรมผลศึกษาได้สรุปผลการประชุมระดมสมอง เรื่องปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การผลศึกษาในโรงเรียนไม่เจริญก้าวหน้า พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่มาจากตัวครูผลศึกษาที่ไม่ค่อยจะเข้าใจในเรื่องของการนำหลักสูตรไปใช้ และกองส่งเสริมผลศึกษาและสุขภาพ กรมผลศึกษา (2533) พบว่า ปัญหาในการบริหารงานผลศึกษาในโรงเรียนเขตการศึกษา 2,3 และ 4 ครูผู้สอนวิชาผลศึกษาก็จะมีปัญหาด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาพบว่า ในการพัฒนาครูผลศึกษาให้มีสมรรถภาพในการทำงานนั้น ลักษณะสำคัญของครูผลศึกษาที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่และภารกิจต่างๆ ทางด้านผลศึกษาได้ดี และมีประสิทธิภาพประการหนึ่ง คือ ต้องเป็นผู้มีความรู้ดี ทั้งในด้านวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาครู และวิชาผลศึกษา การปฏิบัติงานหลายหน้าที่จำเป็นต้องอาศัยความสามารถของบุคคลเป็นพิเศษ ดังนั้นเพื่อเป็นการยกระดับของตัวครูผลศึกษาในภูมิภาคนี้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะมีการส่งเสริมให้ครูผลศึกษา มีสมรรถภาพในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ ด้านวิชาการ ด้านการสอน ด้านทักษะและการปฏิบัติ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพและคุณลักษณะ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านสุขภาพ (รัชนี ขวัญบุญจัน, 2536) ซึ่งครูผลศึกษานี้จะต้องมีสมรรถภาพทางด้านต่างๆ ประกอบกัน

นอกจากจะศึกษาสมรรถภาพทางวิชาชีพของครูผลศึกษาแล้ว ผู้วิจัยต้องการศึกษาการรับรู้ของผู้บริหารและครูผลศึกษาด้วย นอกจากนี้ครูผลศึกษาที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอ

เมือง ก็เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อทราบถึงระดับของสมรรถภาพทางวิชาชีพว่า จะมีผลต่อระดับคุณภาพของครูผู้สอนในแต่ละพื้นที่มากน้อยเพียงใด

ด้วยเหตุผลและความสำคัญที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษา ซึ่งจะเป็นภาพรวมของสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง และเสริมสร้างให้ครูพลศึกษา มีคุณภาพที่ได้มาตรฐานของวิชาชีพพลศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูพลศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง กับนอกเขตอำเภอเมือง

สมมติฐานของการวิจัย

1. สมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร และครูพลศึกษาไม่แตกต่างกัน
2. สมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษาของครูพลศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง กับนอกเขตอำเภอเมืองไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้เท่านั้น

2. การศึกษาสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้ มุ่งศึกษาในขอบข่ายต่างๆ 8 ด้าน คือ

- 2.1 ด้านวิชาการ
- 2.2 ด้านการสอนพลศึกษา
- 2.3 ด้านทักษะและการปฏิบัติ
- 2.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม
- 2.5 ด้านบุคลิกภาพและคุณลักษณะ
- 2.6 ด้านการวัดและประเมินผล
- 2.7 ด้านมนุษยสัมพันธ์
- 2.8 ด้านสุขภาพ

กรอบงานวิจัยทั้ง 8 ด้านนี้ นำมาจากงานวิจัยของ ธานี ขวัญบุญจัน (2536)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ระดับของสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษา สามารถวัดได้จากการใช้แบบสอบถาม
2. ผู้ตอบแบบสอบถามตอบด้วยความเข้าใจและตอบตามสภาพความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ครูพลศึกษา หมายถึง ครูพลศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยมีวุฒิวิชาเอก / วิชาโททางพลศึกษา และ / หรือครูอื่นที่ทำหน้าที่สอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ, ผู้ช่วยผู้อำนวยการ, อาจารย์ใหญ่ หรือหัวหน้าหมวดพลานามัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ ตลอดจนบุคลิกลักษณะที่ครูพลศึกษามี และสามารถแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียน ประกอบด้วยสมรรถภาพด้านต่างๆ 8 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการสอน ด้านทักษะและการปฏิบัติ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพและคุณลักษณะ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านสุขภาพ

สมรรถภาพด้านวิชาการ หมายถึง ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกว่า มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป และความรู้เฉพาะทางด้านพลศึกษา ตลอดจนมีความสนใจศึกษา และผลิตผลงานทางด้านพลศึกษา

สมรรถภาพด้านการสอนพลศึกษา หมายถึง ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกว่า เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรพลศึกษา สามารถดำเนินการสอนพลศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีการวางแผนการสอน และสามารถสอนพลศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในขั้นตอนต่างๆ คือ การอบอุ่นร่างกาย การอธิบายและสาธิต การฝึกปฏิบัติ การนำทักษะไปใช้ และการสรุปทบทวน

สมรรถภาพด้านทักษะและการปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกว่า เป็นผู้มีความรู้ ทักษะกีฬาหลายอย่าง ตัดสินกีฬาได้ เป็นผู้ฝึกซ้อมกีฬาได้ จัดดำเนินการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนได้ จัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการให้กับชุมชนได้ และจัดกิจกรรมให้กับเด็กพิเศษได้

สมรรถภาพด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกว่า เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หลีกเลียงอบายมุข มีความเอื้อเฟื้อ

สมรรถภาพด้านบุคลิกภาพและคุณลักษณะ หมายถึง การแสดงออกของครูพลศึกษาเกี่ยวกับลักษณะท่าทางและนิสัย ได้แก่ ทรวดทรง การแต่งกาย การควบคุมอารมณ์ การวางตัว เป็นต้น

สมรรถภาพด้านการวัดและประเมินผลพลศึกษา หมายถึง ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกว่า มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลพลศึกษา สามารถวัดและประเมินผลพลศึกษาได้ครอบคลุม เลือกใช้เครื่องมือวัดผลได้ถูกต้อง วางเกณฑ์ในการให้คะแนนได้เหมาะสม และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนพลศึกษาได้

สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถของครูพลศึกษาในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การให้ความร่วมมือ และทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาและผู้อื่นได้ การวางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ การประสานงานกับชุมชน เป็นต้น

สมรรถภาพด้านสุขภาพ หมายถึง ความสามารถของครูพลศึกษาที่แสดงออกว่าเป็นผู้มีสุขนิสัยในการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อน สามารถรักษาสุขภาพและการดูแลสุขภาพจิตได้ดีอยู่เสมอ

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในภาคใต้

เขตอำเภอเมือง หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดหรือเขตอำเภอเมือง
นอกเขตอำเภอเมือง หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นที่ไม่ใช่เขตอำเภอเมือง
ภาคใต้ หมายถึง เขตที่แบ่งตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ 14
จังหวัด คือ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล ชุมพร นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา สุราษฎร์ธานี
กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต ระนอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงระดับสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้
2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้ และเห็นความสำคัญในการพัฒนาครูพลศึกษาให้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นผลดีแก่การบริหารทางด้านพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพพลศึกษา สำหรับสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย